

10. SEGÉDANYAG

„Állampolgárság nélküliek – idegenek saját hazájukban”, Camille Petit cikke

„Egy olyan ország állampolgárai voltak, amely már nem létezik. Nem hontalanok, de nem is külföldiek. Úgy nevezik őket: „állampolgárság nélküliek”. A Szovjetunió összeomlása miatt a mai Lettországon mintegy 280 000 embernek ez a jogállása. Ez jól jellemzi az ország orosz kisebbségének integrációs problémáit.

„1993-ban elvesztettem az állampolgárságomat. Nem dolgozhattam tovább a Rigai Városi Tanácsnál. Többé nem vásárolhattam földet. Nem dolgozhattam politikai pártban. Rádöbentem, hogy másodosztályú polgár vagyok.” Alekszandr Gaponenko hatvan éve él Lettországon, de saját hazájában „állampolgárság nélkülinek” minősül. E jogállás értelmében nincsenek politikai jogai, és azt is megtiltják neki, hogy a közsféra és igazságszolgáltatási ágazat bizonyos szakmáit gyakorolja. E kivételektől eltekintve ugyanolyan jogok illetik meg, mint minden lett állampolgárt.

Összetett identitás

Identitása több gyökérből táplálkozik. Vegyes családi háttere, a gyermekkorában megszokott orosz kultúra és hazája, Lettország között hanyódik – ahol mindig is élt. Elsősorban oroszoknak vallja magát.

<http://www.euroviews.eu/2014/2014/04/29/aliens-in-their-own-country/>

Hangfelvétel Alekszandr Gaponenkóról (32 másodperc)

Mások lettnek és oroszoknak vallják magukat. Ilyen például Elizabete Krivcova, aki Alekszandr Gaponenkóval együtt társalapítója az Állampolgárság Nélküliek Kongresszusának, annak a nem

EURÓPAI TÖRTÉNELEM HÁZA

kormányzati szervezetnek, amely teljes körű demokratikus jogokat szorgalmaz számukra. Krivcova a kilencvenes években vette fel az állampolgárságot, hogy ügyvéd lehessen.

<http://www.euroviews.eu/2014/2014/04/29/aliens-in-their-own-country/>
Hangfelvétel Elizabete Krivcováról (36 másodperc)

„A vizsga erősen ideológiai jellegű”

Ez a többszörös és összetett identitás akadályja az állampolgárság felvételének, mivel az orosz örökség ellentétes a lettel. A lett állampolgárság megszerzéséhez az állampolgárság nélkülieknek szóbeli lett nyelvi teszten és egy, a himnuszról, a történelem fontos tényeiről és a nemzeti alkotmány alapelveiről szóló vizsgán kell átesniük. Ezt az állampolgárság nélküliek közül sokan tisztességtelennek tartják.

„A vizsga erősen ideológiai jellegű. El kell ismerned, hogy Oroszország megszállta Lettországot. A szovjet időszakra vonatkozó kérdések kizárólag a kor sötét oldaláról szólnak. A gazdaságot, az iparosítást és a mezőgazdaság erőszakos államosítását érintik. Ha pedig az emberek életéről van szó, akkor az elnyomást érintik. Egy barátom elmagyarázta, hogyan készült fel. Azt mondta: „Tudom, hogy mit gondoljak a történelemről, de a vizsgára éppen az ellenkezőjét kell gondolnom ahhoz, hogy helyes válaszokat adjak”, magyarázza Elizabete Krivcova.

Alekszandr Gaponenko számára, aki mindig is elutasította az állampolgárság felvételét, a lett állampolgárság a kormány politikájának való behódolással egyenlő. „A vizsga letételéhez el kell ismernem, hogy egyetértek ezzel a társadalmi modellel, pedig azt teljes mértékben ellenzem. Nem vagyok hajlandó elfogadni, hogy Lettország csak azoké, akik lettnek születtek.”

Valerij Komarov szintén állampolgárság nélküli volt, aki első gyermekének születésekor, mintegy tíz évvel ezelőtt vette fel az állampolgárságot. „A vizsga letételével elismertem, hogy bevándorló vagyok, noha Lettországban születtem, és mindig is itt éltem. Nem az én hibám, hogy a geopolitikai helyzet megváltozott. A fiamért csináltam, hogy ő elkerülje ezt a státuszt” – mondja.

Oroszország befolyása

Az állampolgárság felvételének folyamata még kevésbé csábító, amióta az orosz kormány 2008-ban úgy határozott, hogy az állampolgárság nélküliek számára engedélyezi a vízummentes beutazást – márpedig ez vonzó ajánlat azok számára, akiknek Oroszországban még élnek hozzátartozóik. A keletről jövő befolyás közvetetten is érvényesül az orosz állampolgároknak nyújtott, a nyugdíjazási rendszert és a gazdasági előnyöket érintő eltérések révén, amelyek az állampolgárság nélkülieket arra ösztönzik, hogy Oroszországot válasszák. Az orosz állampolgárságot választók száma 2010 óta meghaladja a lett állampolgárságot elnyerők számát, és továbbra is emelkedik. Noha nem létezik kutatás arra nézve, hogy az állampolgárság nélküliek mely okokból választják a lett helyett az orosz állampolgárságot, az Állampolgársági és Bevándorlási Hivatal elismeri, hogy az ok az alacsonyabb nyugdíjkorhatár lehet. Gaponenko szerint ez a lett kormány orosz kisebbséggel szembeni politikája elleni tiltakozás egyik formája is egyben.

Patthelyzet

A kérdés továbbra is megoldásra vár, mivel a kormány az állampolgárság nélkülieket nem tekinti elég legitimnek ahhoz, hogy automatikusan megkapják a lett állampolgárságot. Az állampolgárság nélküliek száma közel húsz év alatt 730 000-ről 280 000-re csökkent. Ennek fő oka a halálozás, mivel a jogállás létrejötte óta csupán 140 000 személy nyerte el a lett állampolgárságot. Karlis Eihenbaums, a külügyminiszter sajtótitkára elmagyarázza, miért nem egyszerű megoldani a kérdést.

<http://www.euroviews.eu/2014/2014/04/29/aliens-in-their-own-country/>
Hangfelvétel Karlis Eihenbaumsszal (1:44)

Noha az automatikus honosítás szóba sem jöhet a lett kormány számára, az állampolgárság nélkülieket továbbra is kérelmezésre ösztönzi. Az évek során a lett nyelvi és történelmi vizsgákat egyszerűsítették, és az eljárás megkönnyítése érdekében az állampolgársági törvényt is módosították. A honosítási díjat bizonyos lakossági csoportok (kisjövedelműek, munkanélküliek, nyugdíjasok) esetében több ízben csökkentették, a politikai üldözöttek és a fogyatékossgal élő személyek esetében pedig eltörölték. Az Állampolgárság Nélküliek Kongresszusa ugyanakkor többet szeretne elérni a honosítási folyamat megkönnyítésénél. Az első lépés az anyagi kártérítés, az orosz ajkúakkal szembeni politika megváltoztatása és a szakmákra vonatkozó korlátozások szűkítése lenne. A lett kormánnyal folytatott párbeszéd azonban teljes mértékben megszakadt. A szervezetnél dolgozók meggyőződése, hogy a kormány „arra vár, hogy minden állampolgárság nélküli meghaljon.”

Az európai választások – a következő reménység

A következő remény a változásra európai tekintetben merül fel. „Van rá esély, hogy a választások után az Európai Bizottságban és a Parlamentben a szociáldemokraták és a baloldali pártok jutnak vezető szerephez” – mondja Elizabete Krivcova. Ám amint Alekszandr Gaponenko rámutat: „állampolgárság nélküliként politikai jogok híján ezt nem tudnám befolyásolni”. ‘

A jogállás létrejöttének történelmi háttérére vonatkozó részletek megismeréséhez nézd meg a cikk végén található interaktív idővonalat.

Forrás: [Euroviews 2014](#)

- Melyek a lettországi orosz ajkúak előtt álló fő kihívások?
- Hogyan alakult ki a történelem során az országban jelenleg tapasztalható helyzet?

EURÓPAI TÖRTÉNELEM HÁZA

- Hogyan reagált a lett kormány a kialakult helyzetre?
- Mit javasolnának a diákok a problémák némelyikének megoldása érdekében?